

«ТАСДИҚ МЕКУНАМ»

Ректори Донишгоҳи миллии Тоҷикистон,
доктори илмҳои иқтисодӣ, профессор
Хушвахтзода К.Х.

«16» _____ соли 2023

ХУЛОСАИ

Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

Диссертатсия дар мавзуи «Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои каслан расонидани зарари миёна ба саломатӣ тибқи қонунгузории Ҷумҳурии Тоҷикистон» дар кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ ба иҷро расидааст.

Дар давраи омодагии диссертатсия Муқимов Сафарбек Давлатбекович унвонҷӯи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон ба ҳисоб мерафт.

Муқимов Сафарбек Давлатбекович соли 2009 ба факултети №2 Академияи ВКД Ҷумҳурии Тоҷикистон дохил гардида, соли 2013 онро аз рӯйи ихтисоси «ҳуқуқшиносӣ» хатм намудааст.

Шаҳодатнома оид ба супоридани имтиҳонҳои номзадӣ санаи 27 январи соли 2023, таҳти №09 дода шудааст.

Роҳбари илмӣ: Сафарзода Анвар Исом доктори илмҳои ҳуқуқшиносӣ, профессори кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии Донишгоҳи миллии Тоҷикистон.

Дар натиҷаи муҳокимаи диссертатсия хулосаи зерин қабул шудааст:

Мубрами мавзуи (предмет) таҳқиқот. Баъди пош хӯрдани ИҶШС ва соҳибистиклол гардидани Ҷумҳурии Тоҷикистон (минбаъд – ҶТ) дар ҳаёти сиёсӣ, иқтисодӣ, иҷтимоии давлат тағйиротҳои муҳим ба амал омадаанд, ки ба сиёсати ҳуқуқи ҷиноятӣ, аз ҷумлаи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои ҷиноятҳо ба муқобили саломатӣ таъсир гузошт. Конститутсияи навини ҶТ саломатиро, ки яке аз муҳимтарин ҳуқуқҳои фитрии инсон ба ҳисоб меравад, дар моддаи 38 муқаррар намуд. Ин ҳуқуқи конститутсионии инсон мутобиқи моддаи 2-и Кодекси ҷиноятии ҶТ (минбаъд – КҶ ҶТ) ба ҳайси объекти ҳифзи Кодекс дохил шуда, дар моддаҳои 110-129-и Кодекс барои зарар расонидан ба саломатӣ ҷавобгарии ҷиноятӣ пешбинӣ гардидааст. Дар замони муосир қонунгузории ҷиноятӣ ба сифати яке аз воситаҳои муҳими танзимсозандаи муносибатҳои ҷамъиятӣ баромад намуда, манфиатҳои шахс, ҷомеа ва давлатро аз таҷовузҳои ҷинояткорона ҳифз менамояд. Маврид ба зикр аст, ки новобаста аз ин муқаррарот қонунгузорӣ оид ба ҳифзи саломатӣ, махсусан ҷавобгарии ҷиноятӣ барои зарар расонидан ба саломатӣ аз камбудихо оро нест. Бинобар ин, таҳқиқоти диссертатсионӣ

оид ба масъалаи мазкур дорои аҳаммияти калонӣ назарию амалӣ мебошад.

Бояд тазакурр дод, ки қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ яке аз ҷинойтҳои хатарнок ба муқобили саломатӣ мебошад, ки ҚЧ ҚТ онро дар моддаи 111 муқаррар кардааст. Хавфи он пеш аз ҳама дар он аст, ки барои ҷамъият оқибати хавфнок дошта, ба солимии бардавоми инсон ҳалал мерасонад. Ҳамзамон ба ҷабрдида зарари маънавӣ низ расонида мешавад, ки метавонад ба зиндагии минбаъдаи инсон таъсири манфӣ дошта бошад. Саломатӣ гуфта, ҳолати беҳбудии пурраи ҷисмонӣ, рӯҳӣ ва иҷтимоӣ, набудани беморӣ ва нуқсонҳои ҷисмониро меноманд. Дар ҳолати зарар дидани саломатии инсон, аз як тараф, ҷисми ӯ дучори ҷароҳат мешавад ва, аз тарафи дигар, хатари марг ва ё аз даст додани қисме аз саломатии худ ба ӯ таҳдид мекунад. Инсон танҳо дар сурати пурра солим будан метавонад аз ҳуқуқи озодиҳои худ истифода бурда, ҳамчун инсонии комил дар муносибатҳои ҷамъиятӣ ширкат варзад. Бинобар ин, саломатӣ барои инсон неъматӣ бебаҳо махсуб шуда, зарар расонидан ба он на танҳо ба саломатии як шахс, балки ба саломатии аҳоли низ хатар дорад. Аз ин рӯ, омӯзиши ҷинойти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ (111 ҚЧ ҚТ) ва паҳлуҳои дигари он барои амалия ва назария мубрам ба ҳисоб меравад.

Масъалаи эътироф, арзишмандӣ ва ҳифзи ҳуқуқи саломатии инсон дар маркази таваҷҷуҳи ҷамъагии Президент ва Ҳукумати ҚТ қарор дорад. Бо дарки зарурат ва аҳаммияти масъала Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои муаззами миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паёми худ ба Маҷлиси Олии ҚТ аз санаи 21.12.2021 изҳор намудаанд, ки «Рушди соҳаи тандурустӣ ва ҳифзи солимии аҳоли, ки яке аз бахшҳои муҳим мебошад, минбаъд низ ҳамчун самти афзалиятноки сиёсати иҷтимоии давлат ва Ҳукумати Тоҷикистон боқӣ мемонад». Дар ҷои дигар иброз намудаанд, ки «Барои ҳар як давлат солимии аҳли ҷомеа зарур мебошад. Аз ин рӯ, мо бояд ҳалқамонро солим нигоҳ дорем ва барои тандурустии он тамоми шароитро фароҳам оварем». Ҳукумати кишвар ҳанӯз аз солҳои аввали ба даст овардани Истиқлоли давлатӣ ба масъалаи ҳифзи саломатӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир менамуд. Эътироф ва ҳифзи ҳуқуқи саломатӣ ҳамчун арзиши олии дар сатҳи қонунгузорӣ, пеш аз ҳама, Конститутсияи ҚТ, Кодекси граждании ҚТ, Кодекси тандурустии ҚТ ва муқаррар намудани ҷавобгарии ҷинойтӣ барои зарар расонидан ба саломатии инсон дар сатҳи қонунгузорӣ, пеш аз ҳама, Кодекси ҷинойтии ҚТ дастоварди даврони соҳибистиклол оид ба ҳифзи саломатӣ ба ҳисоб меравад. Аммо, дар баробари дастовардҳои зиёди назариявӣ амалӣ дар баъзе аз қисматҳои қонунгузории амалкунандаи ҷинойтӣ оид ба ҷавобгарии ҷинойтӣ барои расонидани зарар ба саломатӣ ҳанӯз нуқсонҳо мавҷуданд, ки таҳқиқоти алоҳидаро тақозо менамоянд. Ҳолати имрӯза ва

дурнамои рушди минбаъдаи қонунгузорию ҷиноятӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои расонидани зарар ба саломатӣ аз мубрамияти бештари мавзуи таҳқиқшаванда дарак медиҳад.

Ҳамзамон моҳияти таҳқиқи мавзуи баррасишаванда дар он ифода мегардад, ки дар ин хусус таҷрибаи судии ҚТ зиёд мебошад. Тавре аз маълумотҳои омурии Раёсати омури судии Суди Олии ҚТ бармеояд, оид ба ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ (м. 111-и ҚЧ ҚТ) дар соли 2018 – 227 нафар, соли 2019 – 216 нафар, соли 2020 – 226 нафар ва дар соли 2021 – 225 нафар бо ҳукми судӣ маҳкум гардидаанд.

Мақсади таҳқиқот. Мақсад ва вазифаҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ аз маҷмуи муносибатҳои ҷамъиятӣ иборат мебошад, ки ба омӯзиши ҳамаҷониба ва возеҳи ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ алоқаманд мебошад.

Вазифаҳои таҳқиқот. Барои расидан ба мақсадҳои таҳқиқоти диссертатсионӣ баррасии илмии **вазифаҳои** зерин зарур мебошанд:

– омӯзиши таърихи ташаккули қонунгузорию ҷиноятӣ ҚТ оид ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

– таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузорию ҷиноятӣ давлатҳои пасошуравӣ оид ба ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

– муайян намудани объекти ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

– таҳқиқи тарафи объективии ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

– баррасии субъект ва тарафи субъективии ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

– баррасии аломатҳои вазнинкунандаи ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

– омӯзиши омури расмӣ, таҷрибаи судӣ ва ошкор сохтани мушкилиҳои татбиқи меъёрҳои қонуни ҷиноятӣ вобаста ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ;

– пешниҳоди тавсияҳо барои ҳалли мушкилоти қонунгузор, назария ва амалияи ҳуқуқи ҷиноятӣ вобаста ба мавзуи таҳқиқшаванда.

Объекти таҳқиқот. Объекти таҳқиқотро муносибатҳои ҷамъиятӣ вобаста ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ташкил медиҳад.

Мавзуи таҳқиқот. Мавзуи таҳқиқотро меъёрҳои қонунгузорию ҷиноятӣ оид ба рушди қонунгузорию миллӣ, таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузорию ҷиноятӣ ҚТ бо қонунгузорию ҷиноятӣ давлатҳои пасошуравӣ, тавсифи ҳуқуқи ҷиноятӣ аломатҳои таркиби ҷиноят, омӯзиши маълумоти омури, таҷрибаи судӣ ва ошкор сохтани мушкилиҳои татбиқи меъёрҳои қонуни ҷиноятӣ вобаста ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ташкил медиҳад.

Навгонии илмий тадқиқоти диссертатсионӣ Навгонии илмий диссертатсия дар он ифода меёбад, ки диссертатсияи мазкур нахустин пажӯҳиши мукаммали илмӣ оид ба ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ дар ҚТ ба шумор меравад. Навгонии аз ҷониби муаллиф пешниҳодгардида мафҳум ва моҳияти ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатиро фаро гирифтааст. Хулосаҳо ва нуктаҳои илмӣ диссертатсия, ки ба ҳимоя пешниҳод мегарданд, навагонии таҳқиқоти диссертатсионӣ ва натиҷаҳои ҳалли вазифаҳои гузашташударо инъикос менамоянд, ки онҳоро ба гуруҳҳои зерин ҷудо кардан мумкин аст:

– Таърихи ташаккули қонунгузориҳои ҷиноятӣ ҚТ оид ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ мавриди омӯзиш қарор дода шуд;

– Таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузориҳои ҷиноятӣ давлатҳои пасошӯравӣ оид ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ гузаронида шуда, монандӣ ва фарқияти онҳо муайян карда шуд;

– Объекти ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ баррасӣ гардида, муайян карда шуд;

– Тарафи объективии ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ мавриди таҳқиқ қарор гирифт;

– Субъект ва тарафи субъективии ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ баррасӣ гардида, муайян карда шуданд;

– Омӯзиши омили расмӣ, таҷрибаи судӣ ва ошкор сохтани мушкилиҳои татбиқи меъёрҳои қонуни ҷиноятӣ вобаста ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ баррасӣ карда шуданд;

– тавсияҳо барои ҳалли мушкилоти қонунгузор, назария ва амалияи ҳуқуқи ҷиноятӣ вобаста ба мавзӯи таҳқиқшаванда пешниҳод карда шуданд.

Таҳқиқоти анҷомдодашуда имконият медиҳад, ки нуктаҳои зерини илмӣ ба ҳимоя пешниҳод карда шаванд:

1. Ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ва ҷавобгарии ҷиноятӣ барои он дар ҳуқуқи шӯравӣ махсусиятҳои худро дошт. Аз рӯи зараре, ки ба шахси зарардида расонида мешуд, Кодекси ҷиноятӣ ҚШФСР соли 1922 дараҷаи сечузъии зарари ҷисмониро ба зарари вазнин, зарари каме вазнин ва зарари сабук асос қарор дода буд. Аз ин хулоса баровардан мумкин аст, ки дар ҚЧ ҚШС Тоҷикистон (соли 1935) қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ ҳамчун таркиби ҷиноят мавҷуд набуд. Дар Кодекси ҷиноятӣ ҚШС Тоҷикистон соли 1961 аз нав низоми сезинаи муайян намудани дараҷаи зарари ҷисмонӣ ба қор гирифта шуд:

1) м. 111 – қасдан расонидани зарари вазнини ҷисмонӣ;

2) м. 112 – қасдан расонидани зарари каме вазнини ҷисмонӣ;

3) м. 115 – қасдан расонидани зарари сабуки ҷисмонӣ.

2. Дар айни замон, ки барои қонунгузор осону содатар мебуд агар дар Кодекси ҷинойтии ҚТ дар ин замина аз мафҳуми нисбатан ба ин маъно миёна, яъне мафҳуми “инсон” кор гирифта мешуд. Илми ҳуқуқи ҷинойтӣ, бояд мафҳумҳои “шахсият” ва “инсон”-ро ҳамчун ду мафҳуми баробармаъно арзёбӣ намояд. Дар баробари ин, барои қонунгузор осонтар мебуд, агар дар Кодекси ҷинойтии ҚТ аз мафҳуми “инсон” истифода мешуд. Ҳамин тавр, қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ унсури муҳимми низоми ҷинойтҳо ба муқобили ҳаёт ва саломатӣ ба ҳисоб меравад, ки он дар Кодекси ҷинойтии ҚТ пешбинӣ шудааст.

3. Қонунгузори давлатҳои аврупоӣ ба таври ҷиддӣ ҳам аз Кодекси ҷинойтии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳам аз кодексҳои ҷинойтии давлатҳои ИДМ ва соҳили Балтика фарқ менамояд. Аз нигоҳи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ҳамчун нишондиҳандаи асосии хавфи иҷтимоӣ доштани суїқасд ба саломатии инсон, ба таври анъанавӣ оқибатҳои ҷинойтӣ ба ҳисоб мераванд. Мушаххасан, онҳо, яъне оқибатҳои ҷинойтӣ аломати ҷудоқунандаи таркибҳои зарари вазнин, миёна ва сабук ба саломатии шахс доништа мешаванд. Санксияи таркибҳои асосии тамоми ҷинойти мазкур дар ҚЧ давлатҳо-аъзои ИДМ ва соҳили Балтика алтернативӣ мебошанд ва аз ду то панҷ навъи ҷазои гуногунро дарбар мегиранд. Аз нуқтаи назари мо, формулае, ки аз суи қонунгузори Ҷумҳурии Тоҷикистон ба кор бурда шудааст, нисбатан мутобиқ ва мувофиқтар бо хусусият ва дараҷаи хавфи ҷамъиятии доштаи амали мавриди омӯзиш ба ҳисоб меравад. Дар айни замон, аз дидгоҳи мо ӯ зарур ва лозим аст, ки имкони ворид сохтани ҷазои алтернативӣ нисбат ба ҷазои маҳрум сохтан аз озодӣ, ки он метавонад барои мисол, таъини қорҳои ҳатмӣ бошад, мавриди омӯзиш қарор бигирад.

4. Объекти бевоситаи қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ муносибатҳои ҷамъиятӣ ба ҳисоб мераванд, ки онҳо беҳатараии саломатии шахси дигарро аз расонидани зарари воқеии миёна таъмин менамоянд. Саломатӣ ҳолати узвҳо ва системаи организми инсон қабл аз содир шудани ҷинойт аст, ки ба ӯ имкони зиндагӣ намудан ҳамчун мавҷуди биологиро медиҳад. Дар асоси он чи матраҳ гардид, арзёбии категория саломатиро ҳамчун предмети қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ имконпазир медонем. Вале бояд зикр шавад, ки ба сифати предмети ҷинойт категорияи саломатӣ бояд аз лиҳози тиббӣ мавриди арзёбӣ қарор бигирад. Таҳлилу баррасии муқаррароти ҚЧ ҚТ нишон медиҳад, ки мафҳуми истифодашудаи саломатӣ хусусияти мураккаби тиббиву ҳуқуқӣ дорад. Ҳамин тавр, анҷом додани таҳлилу омӯзиш дар робита ба мафҳумҳои мавҷуди саломатӣ бо мақсади пайдо намудани мафҳуми ҷавобгӯи талаботи ҳуқуқи ҷинойтӣ ва таълимот дар бораи таркиби ҷинойт кори муҳим ба назар мерасад.

5. Тарафи объективии ҷинояти содиршаванда, ки дорои хусусияти инъикос дар ҷаҳони объективист, маҳз дар раванди таҳқиқу тафтиш тавассути мақомоти ҳифзи ҳуқуқи мавриди омӯзишу арзёбӣ қарор мегирад. Он як қатор аломатҳои хатмӣ ва факултативиро дар бар мегирад, ки муайян ва муқаррар кардани онҳо дар дуруст арзёбӣ шудани кирдори содиршуда ва ошкор сохтани ангезаву мақсад ва сабабҳои содиршавии ҷиноят нақши принципиалии муҳим мебозад. Омӯзиши масъалаҳои умумии дарбаргирандаи муҳтавои ҳуқуқии қасдан расонидани зарари миёна ба саломатии шахсро анҷом дода, бояд аломатҳои конкретии ҷинояти мавриди назарро мавриди баррасӣ қарор дод. Ин имкон медиҳад ҷинояти мавриди назар аз гурӯҳи ҷиноятҳои яклухт ҷудо карда шавад. Ба аломатҳои нишондиҳандаи таркиби ҷиноят, ки дар м. 111 ҚҶ ҚТ пешбинӣ шудаанд, инҳо дохил мегарданд: набудани хатар барои ҳаёти инсон; набудани оқибатҳои дар м. 110 ҚҶ ҚТ ишорашуда; ба муддати тӯлонӣ иллат пайдо кардани саломатӣ; камтар аз се як ҳиссаи қобилияти умумии меҳнатиро ба таври устувор аз даст додан. Ҳамин тавр, барои муайян намудани кирдори содирнамуда аз рӯи м. 111 ҚҶ ҚТ лозим аст, то вучуд надоштани ду аломати аввал ва вучуд доштани ҳаддиақал яке аз ду аломати охир муқаррар карда шавад.

6. Субъекти ҷинояти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ шахси воқеии муқаллафи ба синни ҷаҳордах расидае мебошад, ки дар таркиби ҷинояти содиркардааш тамоми аломатҳои таркиби ҷинояти моддаи 111-и ҚҶ ҚТ мавҷуд мебошанд. Омӯзиш ва таҳқиқи тарафи субъективӣ, ба ростӣ, марҳалаи нисбатан мураккаб дар қори муайян намудани ҷиноят ба ҳисоб меравад ва дар ин қор тавре ки таҷриба нишон медиҳад, ҳатто аз сӯи муфаттишҳои варзида ва судяҳои босалоҳият ҳам дар бисёр маврид ба иштибоҳоти зиёди амалӣ роҳ дода мешавад. Бидуни муболиға метавон гуфт, ки дар масъалаи вобаста ба ҷалб намудани шахс ба ҷавобгарии ҷиноятӣ ва нисбат ба он таъйин намудани ҷазои сазовор тарафи субъектии ҷиноят унсурӣ асосӣ шуморида мешавад. Маҳз ба ҳамин хотир, имрӯз зарурати мубрам барои гузаронидани таҳқиқоту пажӯҳишҳои бунёдии бештар вучуд дорад. Бояд ба таври махсус қайд намуд, ки ҳангоми вучуд доштани шаку шубҳа дар мавриди мазмуну муҳтаво ва мақсаду ҳадафи қасди шахси айбдоршаванда, бояд ба таври пурра принципи эҳтимолияти бегуноҳӣ асос қарор дода шавад. Ва мувофиқи он “ҳамаи масъалаҳои ҳалнашаванда ба нафъи шахси айбдоршаванда таъбиру тафсир мегарданд”.

7. Барои боз ҳам равшантар шудан барои иштирокчиёни мувофиқи судӣ, махсусан барои судя чихати баровардани ҳукми одилона бехтар мебуд, ки дар эзоҳи моддаи 111-и ҚҶ ҚТ мафҳуми “харобшавии тӯлонии саломатӣ ё ба таври устувору назаррас аз даст додани камтар аз сеяки қобилияти умумии меҳнатӣ” шарҳ дода шавад.

8. Диспозитсияи моддаи 111-и КЧ ҚТ танҳо аломатҳои саломатии ҷисмонии инсонро ифода кардааст, вале аломатҳои саломатии равонии инсон аз мадди назар дур мондаанд. Бинобар ин, беҳтар мешуд, ки дар диспозитсияи моддаи 111-и КЧ ҚТ дар баробари ифодаи “харобшавии тӯлонии саломатӣ ё ба таври устувору назаррас аз даст додани камтар аз сеяки қобилияти умумии меҳнатӣ” ифодаи “аз даст додани қобилиятҳои равонӣ ва саломатии равонӣ, ки ба бемориҳои руҳӣ монанд нест” илова карда шавад.

9. Дар диспозитсияи қисми дуюм банди зерин илова карда шавад: “нисбати шахси баръало ноболиғ, ё шахсе, ки дар ҳолати очизӣ қарор доштани ӯ барои гунаҳгор аён аст”

10. Бинобар сабаби он, ки бераҳмии махсус дараҷаи зарари расонидашударо меафзояд ва ҳамзамон шабех будани банди г. м. 111 ба банди ж. м. 117-и КЧ ҚТ беҳтар мешуд, ки аз қисми дуюми моддаи 111-и КЧ ҚТ банди г) “бо бераҳмии махсус” хориҷ карда мешуд.

11. Гипотеза ва диспозитсияи моддаҳои 110, 111 ва 112-и КЧ ҚТ бо ҳамдигар шабех мебошанд, вале дар диспозитсияи моддаи 111-и КЧ ҚТ танҳо ифодаи “оқибатҳои дар моддаи 110 ҳамин Кодекс пешбинишударо ба миён наовардааст” муқаррар шудааст. Бинобар ин, беҳтар мешуд, ки дар диспозитсияи моддаи 111-и КЧ ҚТ ҳамзамон ифодаи зерин илова гардад: “оқибатҳои дар моддаи 112-и ҳамин Кодекс пешбинишударо ба миён наовардааст”.

12. Ҳамчунин, истифодаи мафҳуми «зарар» муайяну мушаххас нест, зеро «зарар» ҳам хусусияти молумулкӣ ва ҳам хусусияти шахсии ғайримолумулкӣ (ҳаёт, саломатӣ, қадру қимат, обрӯ ва ғ.)-ро ифода менамояд. Истифодаи калимаи «зиён» фаҳмо ва муназзам ба назар мерасад. Аз ин рӯ, калимаи «зарар», ки дар диспозитсияи м. 111 КЧ ҚТ оварда шудааст, ба калимаи «зиён» иваз карда шавад. Бинобар ин, номи м. 111 КЧ ҚТ ба “Қасдан расонидани зиёни миёна ба саломатӣ” иваз карда шавад.

13. Бо мақсад мувофиқ аст, ки дар эзоҳи м. 111 КЧ ҚТ муқаррароти зерин пешбинӣ карда шавад:

«1. Зиёни миёна ба саломатӣ, зарарест, ки боиси харобшавии тӯлонии саломатӣ ё ба таври устувори назаррас аз даст додани камтар аз сеяки қобилияти меҳнатӣ гаштааст.

2. Харобшавии тӯлонии саломатӣ дар ҳолате ҷой доша метавонад, ки дар натиҷаи зарар шахс қобилияти меҳнати худро зиёда аз се ҳафта (21 рӯз) гум карда бошад.

3. Ба таври устувору назаррас аз даст додани қобилияти меҳнатӣ бошад, дар вақте ҷой дорад, ки шахс аз 10 то 30 фоизи қобилияти меҳнати худро гум карда бошад».

14. Пешниҳод карда мешавад, ки моддаи 111-и КЧ ҚТ дар таҳрири зерин оварда шавад:

1) Қасдан расонидани зиёни миёна ба саломатӣ, ки барои ҳаёт хавфнок набуда ва оқибатҳои дар моддаи 110 ва 112-и ҳамин Кодекс пешбинишударо ба миён наовардааст, вале боиси харобшавии тӯлоии саломатӣ ё ба таври устувору назаррас аз даст додани камтар аз сеяки қобилияти умумии меҳнатӣ, аз даст додани қобилиятҳои равоӣ ва саломатии равоӣ, ки ба бемориҳои руҳӣ монанд нест, аз даст додани камтар аз сеяки қобилияти меҳнатӣ қасбӣ шудааст, -

бо қорҳои ислоҳӣ ба муҳлати то ду сол ё маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати то ду сол чазо дода мешавад.

2) Ҳамин қирдоре, ки:

а) нисбати ду ё зиёда шахсон;

б) нисбати шахс ё наздикони ӯ вобаста бо ҷаъолияти хизматӣ ё қарзи ҷамъиятиро иҷро намудани ӯ;

в) аз ҷониби гурӯҳи шахсон ё гурӯҳи шахсон бо маслиҳати пешакӣ;

г) нисбати шахси баръало ноқил ё шахсе, ки дар ҳолати оқибӣ қарор доштани ӯ барои гунаҳгор аён аст;

д) дар ҷараёни бетартибҳои оммавӣ;

е) бо сабаби нафрат ё хусумати миллӣ, наҷодӣ, динӣ, маҳалгароӣ ё интиқом;

ж) такроран ё аз ҷониби шахси қаблан содирнамудаи ҷинояти қасдан расонидани зарари вазнин ба саломатӣ ё одамқушии пешбиниамудаи моддаҳои 104 ва 110 ҳамин Кодекс содир гардидааст, -

бо маҳрум сохтан аз озодӣ ба муҳлати аз ду то панҷ сол чазо дода мешавад.

Эзоҳ:

«1. Зиёни миёна ба саломатӣ, зарарест, ки боиси харобшавии тӯлоии саломатӣ ё ба таври устувори назаррас аз даст додани камтар аз сеяки қобилияти меҳнатӣ гаштааст.

2. Харобшавии тӯлоии саломатӣ дар ҳолате ҷой дошта метавонад, ки дар натиҷаи зарар шахс қобилияти меҳнати худро зиёда аз се ҳафта (21 рӯз) гум карда бошад.

3. Ба таври устувору назаррас аз даст додани қобилияти меҳнатӣ бошад, дар вақте ҷой дорад, ки шахс аз 10 то 30 фоизи қобилияти меҳнати худро гум карда бошад».

Хулосаҳо ва нуқтаҳои илмӣ, ки дар диссертатсия пешкаш гардидаанд, бо истифода аз ақидаҳо ва мафҳумҳои пазируфташудаи илмӣ исбот карда шудаанд. Натиҷаҳои илмии таҳқиқоти диссертатсионӣ аз сатҳи навгонии таҳқиқоти диссертатсионӣ дарак медиҳанд. Таҳқиқоти диссертатсионӣ кори илмии анҷомёфта буда, дар он вазифаҳои гузошташуда пурра ҳалли худро ёфтаанд.

Диссертатсия ба ихтисоси 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва қриминалогия; ҳуқуқи иҷроӣ чазои ҷиноятӣ мувофиқ аст.

Оид ба муҳтавои диссертатсия мақолаҳои илмӣ, аз ҷумла 5 мақола дар нашрияҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 7 мақола дар нашрияҳои ватани бо забонҳои тоҷикӣ, интишор гардидааст:

I. Мақолаҳои илмие, ки дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи тавсиянамудаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷоп шудаанд:

[1-М]. Муқимов, С.Д. Баъзе масоили инкишофи қонунгузорию ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ [Матн] / Д.С. Муқимов, А.И. Сафарзода // Қонунгузорӣ (маҷаллаи илмӣ). – 2022. – №1(45). – С. 108-117; ISSN 2410-2903.

[2-М]. Муқимов, С.Д. Низоми ҷазо дар назарияи ҳуқуқи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Д.С. Муқимов, З.Х. Зокирзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон / Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2022. – № 5. – С. 218-225; ISSN 2413-5151.

[3-М]. Муқимов, С.Д. Масъалаҳои асосии мақсади ҷазо дар сиёсати ҳуқуқи ҷиноятии Ҷумҳурии Тоҷикистон [Матн] / Д.С. Муқимов, З.Х. Зокирзода, И.И. Алиев // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон / Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2022. – №6. – С. 218-225; ISSN 2413-5151.

[4-М]. Муқимов, С.Д. Баъзе масъалаҳои объекти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ [Матн] / Д.С. Муқимов, З.Х. Зокирзода // Паёми Донишгоҳи миллии Тоҷикистон / Бахши илмҳои иҷтимоӣ-иқтисодӣ ва ҷамъиятӣ. – 2022. – №9. – С. 218-225; ISSN 2413-5151.

[5-М]. Муқимов, С.Д. Предмети қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ [Матн] / Д.С. Муқимов // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон. (Маҷаллаи илмӣ-амалии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ). – Душанбе, 2023. – №1 (29). – С. 235-248; ISSN 2414-9217.

[6-М]. Муқимов, С.Д. Субъекти қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ [Матн] / Д.С. Муқимов // Қонунгузорӣ (маҷаллаи илмӣ). – 2023. – №2 (50). – С. 131-134; ISSN 2410-2903.

[7-М]. Муқимов, С.Д. Аломатҳои вазнинкунандаи қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ [Матн] / Д.С. Муқимов // Давлатшиносӣ ва ҳуқуқи инсон. (Маҷаллаи илмӣ-амалии факултети ҳуқуқшиносии ДМТ). – Душанбе, 2023. – №1 (29). – С. 216-234; ISSN 2414-9217.

II. Мақолаҳои илмие, ки дар дигар нашрияҳои илмӣ ҷоп шудаанд:

[8-М]. Муқимов, С.Д. Қасдан расонидани зарари миёна ба саломатию шахс дар қонунгузорию ҷиноятии давлатҳои хориҷи дур [Матн] / С.Д. Муқимов // Маводҳои конференсияи илмӣ-амалии

байналмилалӣ бахшида ба таҷлили 30-умин солгарди Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мавзӯи Рушди илмҳои башардӯстӣ (гуманитарӣ) дар 30 соли Истиклолияти давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон (04.09.2021). – Рашт. – 2022. – С. 208–219.

[9–М]. Муқимов, С.Д. Таҳлили муқоисавӣ-ҳуқуқии қонунгузорию ҷиноятию давлатҳои пасошӯравӣ оид ба қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ [Матн] / С.Д. Муқимов // Маводҳои конференсияи илмӣ-назариявӣ устодон, кормандон ва донишҷӯён бахшида ба 25-солагии Ваҳдати миллӣ ва «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф (солҳои 2020-2040)» (18-23 апрели соли 2022). – Рашт. – 2022. – С. 19–21.

[10–М]. Муқимов, С.Д. Низоми ҷазо дар назарияи ҳуқуқи ҷиноятӣ [Матн] / С.Д. Муқимов // Паёми Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт. – 2021. – № 1 (5). – С. 93–97.

[11–М]. Муқимов, С.Д. Зӯрварӣ – омили асосии барҳамхӯрии оилаҳо дар ҷомеаи имрӯза [Матн] / С.Д. Муқимов // Паёми Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт. – 2021. – № 2 (6). – С. 141–144.

[12–М]. Муқимов, С.Д. Пешгирии ҳуқуқвайронкуниҳо аз тарафи намояндагони иттиҳодияҳои ғайрирасмӣ [Матн] / С.Д. Муқимов // Паёми Донишкадаи омӯзгории Тоҷикистон дар ноҳияи Рашт. – 2019. – № 1 (1). – С. 89–96.

Ҳамаи мақолаҳои муаллиф оид ба муҳтавои диссертатсия навишта шуда, таҳлили онҳо дар қисми хулосавии диссертатсия сабт гардидаанд.

ҚАРОР ҚАРДА ШУД:

1. Диссертатсия таҳқиқоти мантиқан анҷомёфта буда, ягонагии дохилӣ дорад ва аз тарафи муаллиф мустақилона навишта шуда, дорoi натиҷаҳо ва нуқтаҳои нави илмӣ барои ҳимоя пешниҳодшаванда мебошад, ки дар он саҳми шахсии муаллифи диссертатсия ба назар мерасад. Рисолаи мазкур ба талаботи манзурнамудаи банди 31, 33-35, 37-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ гардидааст, мутобиқ мебошад.

2. Диссертатсияи Муқимов Сафарбек Давлатбекович «Ҷавобгарии ҷиноятӣ барои қасдан расонидани зарари миёна ба саломатӣ тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба ҳимоя барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои ҳуқуқшиносӣ аз рӯи ихтисоси: 12.00.08 – Ҳуқуқи ҷиноятӣ ва криминология; ҳуқуқи иҷроӣ ҷазои ҷиноятӣ тавсия қарда шавад.

Хулоса дар ҷаласаи кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ қабул қарда шудааст. Дар ҷаласаи кафедра иштирок доштанд: 16 нафар. Натиҷаи овоздихӣ:

«тарафдор» – 16, «зид» – 0, «бетараф» – 0, протоколи №2 аз 14 феввали соли 2023.

Раиси чаласа:

И.в. мудири кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, н.и.х.

Раҳмонзода М.Ҷ.

Котиби чаласа:

дотсенти кафедраи ҳуқуқи ҷиноятӣ ва муқовимат бо коррупсияи факултети ҳуқуқшиносии ДМТ, н.и.х.

Холиқзода Ш.Л.

Имзои Раҳмонзода М.Ҷ. ва Холиқзода Ш.Л.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори РК ва КМ ДМТ
«16» 02 2023 с.

Тавқиев Э.Ш.